

>>> PODIUM >>>

520 vierkante meter doe

In de vorige delen van de trilogie maakte Skagen inventief gebruik van multimedia: projecties in *Door mijn schuld*, blue key in *La merde*. Dit keer blijft de elektronica achterwege en vist de groep een oude, ambachtelijke theatertruc op: de *infini*, een getekend decor dat beweegt, waardoor het lijkt alsof de acteurs zich door een landschap verplaatsen.

Voor het tekenen van de *infini* zocht Skagen een striptekenaar. Het werd Philip Paquet, die eerder voor Braakland/Zhebuilding de strip *Over naar jou* tekende (DS 27/9/2006). „Alles samen

heb ik 520 vierkante meter doe beschilderd”, zegt Paquet. „Het zijn twee structuren van vier meter hoog en drie meter breed, waar de doeken omheen rollen. De beelden begeleiden de acteurs en zijn onderverdeeld in hoofdstukjes: de loopgraven, Afrika, Amerika... Eerst heb ik tekeningen gemaakt en met een laptop en een beamer heb ik die vervolgens geprojecteerd op de doeken, waar ik ze verder kon uitwerken.”

Paquet is vooral bekend van zijn jazzstrips (onder meer over Louis Armstrong), die verschijnen bij de kleine Antwerpse uitgever Bries. Noch

De door Philip Paquet getekende affiche van „Winterkant”.

© rr

jazz, noch zijn heldere tekenstijl, lijken logisch aan te sluiten bij Célines inktzwarte boek. „Het donkere zit een beetje in de kroegen die ik teken”, zegt Paquet. „Ik heb de uitgave van *Reis naar het einde van de nacht* gelezen waar tekeningen van Jacques Tardi bij staan. Niet dat ik Tardi naar de kroon wou steken... Ik wou trouwens graag wat meer humor in de tekeningen. In de affiche heb ik wel nog een knipoog naar Tardi

verwerkt: een van de personages heeft zo'n typisch Tardi-helmpje op.”

En wat gebeurt er met de doeken na de laatste voorstelling van *Winterkant*? „Daar is al met de acteurs over gesproken. We zouden ze graag tentoonstellen, maar daarvoor moeten ze waarschijnlijk verknipt worden. In elk geval moet er nog een geschikte locatie gevonden worden.” (mcd)

> www.philippaquet.com

wust wil zijn en precies daarom is het zo'n wrang boek.

Scheepers: Ik ben fan van Houellebecq: die kan ook van die staalharde waarheden neerschrijven. Zaken waar je niet aan wil, maar die je niet kunt weerleggen. En ze blijven in je kop zitten. Je kunt nog wel verder met je leven, maar je kunt onmogelijk vergeten wat je gezien hebt.

Van den Broeck: Als ik neerslachtig ben, heb ik een juistere kijk op het leven dan wanneer ik gewoon leef en niet nadenk. In zo'n bui sta ik dicht bij de waarheid, maar dat wil je niet weten, natuurlijk.

Dhaenens: Bardamu's slogan is 'Sterven of liegen'. Ofwel maak je jezelf wijs dat het leven zin heeft, ofwel maak je jezelf van kant. Je moet voor jezelf een doel verzinnen. Niet vinden, maar verzinnen, want het is en blijft altijd zelfbedrog. Het is een heel donker boek.

„We halen uit dit extreem zwarte boek vooral het groteske”

Is dat niet te wijten aan Bardamu's beslissing om noch te sterven, noch te liegen? Hij doet geen enkele moeite om te leren omgaan met de zinloosheid van het leven.

Van den Broeck: Je moet de zinloosheid van het bestaan kunnen vergeten, dat klopt. Je moet leren verzeinen dat het bestaan zin heeft en dat je er zin in hebt. Dat is geen heden-daagse, maar een algemeen menselijke tragiek.

Scheepers: Wat bij mij bleef hangen, is Bardamu's opmerking dat de zaken al een heel eind verder zouden staan, als een mens zou kunnen en mogen zeggen wat hij denkt.

Van den Broeck: Lafheid is des mensen. In veel situaties durf je niet opkomen voor wat je denkt, je vertoont vluchtgedrag... Een heel fundamentele psychologische drijfveer.

Scheepers: De verklaring voor de inktzwarte sfeer is dat Bardamu het verhaal zogenaamd opschrijft op het moment dat hij tot die conclusie van sterven of liegen gekomen is. Mocht hij het verhaal vertellen terwijl hij het beleeft, dan zou je Bardamu en zijn denken geleidelijk zien evolueren. We hebben er veel over gediscussieerd of we dat aspect moesten behouden. En ten slotte hebben we dat niet gedaan. Onze Bardamu is aan het begin niet de persoon

die hij aan het einde wordt.

Van den Broeck: Het boek is een soort anti-Bildungsroman. Bardamu komt steeds in dezelfde situaties terecht, maar hij leert niets bij. Er zijn scènes tijdens de Eerste Wereldoorlog, maar daar houdt het niet op: eigenlijk is het overall oorlog, maar in andere gedaanten. Als we dat allemaal zo gitzwart op scène zouden brengen, hingen we ons beter allemaal op. Daarom hebben we geprobeerd om het naar het terrein van het groteske te verplaatsen. Je lacht, maar af en toe vergaait het lachen je ook.

Scheepers: Je kan de hel vinden in het huis van een klein gezin met een boom in de tuin, of de hel op een boot met andere reizigers — de hel heeft zoveel mogelijkheden, dat is leuk.

Kunnen jullie nog eens in herinnering brengen hoe de drie stukken van jullie Hemel-Va-gevuur-Hel-reeks met elkaar verband houden?

Scheepers: Mensen worden geconfronteerd met de absurditeit van het leven en zoeken manieren om daarmee om te gaan. In *Door mijn schuld* zoeken ze hun heil in iets boven hen, in *La merde* zoeken ze het bij elkaar en in dit stuk... vinden ze het heil niet. (*lacht*) Het idee was om te werken zoals Kieslowski in zijn trilogie *Bleu*,

Blanc en *Rouge*: mensen worden keer op keer geconfronteerd met dezelfde existentiële vragen en daar wordt telkens een ander aspect uitgelicht en uitgespit.

Wat komt er na de trilogie?

Van den Broeck: We duiken meer de komedieachtige sfeer in. Dat is ergens wel logisch: uit dit extreem zwarte boek halen we vooral het groteske. Dat nemen we mee naar het volgende stuk. Je evolueert samen met je stukken.

En samen met het theaterlandschap, blijkbaar. NTGent werkt naar verluidt aan een komedie en ook elders hoor je praten over meer humoristische stukken.

Scheepers: Ik vertelde laatst aan een collega welke schrijvers wij als groep interessant vinden en die zei dat hij exact dezelfde namen had. Je hebt soms van die jaren dat iedereen dezelfde Ibsen doet, of dat er drie *Richard III*'s gespeeld worden. **Van den Broeck:** Dat zal wel in de lucht hangen, hoewel het in ons geval een logische ontwikkeling is vanuit de trilogie.

> *Skagen speelt „Winterkant”*. Première op 7/3, 20.30u, in Monty, Antwerpen (03-238.91.81). Daar nog te zien t/m 10/3. Tournee van 16/3 t/m 27/4. > www.skagen.be.

1. Alles is ijdelheid (Viviane De Muynck, De Needcompany) Monoloog op basis van de memoires van Claire Goll. Het verhaal van een guizig levende vrouw, gespeeld door een met een Cultuurprijs bekroonde vrouw. 9 > 10/3, 20u, de Singel, Antwerpen (03-248.28.28)

2. W@=D@ 4: Mixico Impossible of de noodlottige geschiedenis van Charlotte Van Saksen-Coburg (De Kakkewieten, Het Paleis, +14) De glorieuze terugkeer van de Kakkewieten in de ontzettend grappige en verrassende afsluiter van de W@=D@-reeks. 7, 9 > 10/3, 20u, Het Paleis, Antwerpen (03-202.83.11)

3. Nine finger (Benjamin Verdonck, Fumyo Ikeda, Alain Platel, KVS/Rosas/De Munt) Drie sterke persoonlijkheden maken een dwarse voorstelling over een kindsoldaat. 7 > 10/3, 20u, Bourlaschouwburg, Antwerpen (03-224.88.44)

NIEUW

- Alter the end (Domien Van Der Meiren, Huis van Bourgoindie) 8 > 10/3, 20.30u, Arca, Gent (09-225.01.01)

- Winterkant (Skagen) 7 > 10/3, 20.30u, Monty, Antwerpen (03-238.91.81)

EN OOK

- Arkhiologie (Wayn Traub, Het Toneelhuis) 9/3, 20u, Leopoldstraat 31A, Antwerpen (03-224.88.44)

- B=A (Stefan Perceval, Het Paleis, +10) 7, 10 & 11/3, 15.15u, Het Paleis, Antwerpen (03-202.83.11)

- Blessed (Meg Stuart, Damaged Goods) 8 > 11/3, 20u, Minard, Gent (09-267.28.28)

- Dallas (De Kopergieterij, +12) 8/3, 20u, Theater Malpertuis, Tielt (051-40.18.45)

- De straat (Ignace Cornelissen, Het Gevolg, +14) 7/3, 15u, Minnepoort, Leuven (016-20.30.20)

9/3, 15u, CC Ter Dilt, Bornem (03-890.69.30)

11/3, 15u, OC Westrand, Dilbeek (02-466.20.30)

- De vreemdeling (Braakland/Zhebuilding) 7/3, 20.30u, CC Westrand, Dilbeek (02-466.20.30)

- Dig my aura (Eleanor Bauer, dans) 11/3, 20.30u, Monty, Antwerpen (03-238.91.81)

- Drie blinden (Tonic) 8/3, 20u, De Herbakker, Eeklo (09-378.40.90)

- Een bruid in de morgen (Hugo Claus, De Fluistercompagnie) 9 & 10/3, 20.30u, Fakkeltheater, Antwerpen (03-232.14.69)

- Elk wat wils. Iets van Shakespeare (De Tijd) 7/3, 20u, De Kortrijkse Schouwburg, Kortrijk (050-44.30.60)

8/3, 20.15u, CC De Werf, Geel (014-57.03.41)

9/3, 20u, Stadsschouwburg, Sint-Niklaas (03-766.39.39)

- Exquisite pain (Forced Entertainment) 12 & 13/3, 20.30u, Stuk, Leuven (016-32.03.00)

- Hedda (Michael De Cock, Henrik Ibsen, 't Arsenaal) 7 > 10/3, 20.15u, 't Arsenaal, Mechelen (015-42.25.44)

- Ik wil een vis zijn (Figurentheater De Maan, +5) 7, 10 & 11/3, De Maan, Mechelen (015-20.02.00)

- Litanie (KVS) 7 > 10/3, 20.30u, KVS-Box, Brussel (02-210.11.12)

- Mancha! (Jef Lambrechts, Guy Dermal, e.a., KVS) 9/3, 22u, KVS-Box, Brussel (02-210.11.12)

- Mudar (Andy Deney, Galothar, dans) 8 > 10/3, 20.30u, Beursschouwburg, Brussel (02-550.03.50)

- Namaals (Michael De Cock, Tuur De Weert, 't Arsenaal) 12/3, 15u, 13/3, 14u, CC Palethe, Overpelt (011-64.59.52)

- Oegin (Guy Cassiers, Het Toneelhuis) 7/3, 20u, De Kortrijkse Schouwburg, Kortrijk (056-23.98.55)

- Revelation (Leo Bassi, comedy) 9/3, 20.15u, CC De Warande, Turnhout (014-41.69.91)

- Stageproject (Nele Van den Broeck en Leonard van Herwijnen, muziektheater Walpurgis) 8 > 10/3, 13/3, 20u, Studio Herman Teirlinck, Antwerpen (03-248.28.28)

- Stand by me (De Kopergieterij, +14) 10/3, 20u, De Kopergieterij, Gent (09-233.70.00)

- Steve Reich Evening (Ictus en Rosas, dans) 7 > 11/3, 20.30u, Kaaitheater, Brussel (02-201.59.59)

- Terminaal (Gino Sancti, cabaret) 9/3, 20u, Felix Sohiecentrum, Hoeilaart (02-687.59.59)

- Testament (Abattoir Fermé) 10/3, 20.30, De Werf, Brugge (050-33.05.29)

- The world in pictures (Forced Entertainment) 10/3, 20u, Vooruit, Gent (09-267.28.28)

- Troebelroes (Theater Antigone) 10/3, 20u, Theater Malpertuis, Tielt (051-40.18.45)

- Trust (Braakland/Zhebuilding) 9/3, 20u, CC Ter Vesten, Beveren (03-750.10.00)

- Una girant particolare (Raamtheater) 8/3, 13.30u, 20u, 9 & 10/3, 20u, Raamtheater op 't Zuid, Antwerpen (03-233.91.48)

- What's wrong (Wrong Ass, dans) 7/3, 20.30u, Stuk, Leuven (016-32.03.00)

- Wiedatterieris (Ultima Thule) 8/3, 20u, Stadsschouwburg, Sint-Niklaas (03-766.39.39)

- Zus van (Elsie de Brauw, Stichting Mam) 13/3, 12.40u, PSK, Brussel (02-507.82.0)

>>> PODIUM >>>

Skagen speelt Céline

‘Je moet de zinloosheid van het bestaan kunnen vergeten’

Skagen, met in het midden Mathijs Scheepers, links van hem Clara van den Broeck en naast haar Valentijn Dhaenens. © Katrijn Van Giel

Met „Winterkant” is Skagen aan het laatste deel van zijn trilogie toegekomen. De striptekenaar Philip Paquet stak een handje toe. **Marc Cloostermans**

D

RIE jaar geleden begon het theatercollectief Skagen aan een trilogie. Die begon in de hemel (*Door mijn schuld*), ging naar het vagevuur (*La merde*), en daalt nu met *Winterkant* af tot in de hel. En welk boek hadden ze beter kunnen kiezen als inspiratiebron voor de hel, dan *Reis naar het einde van de nacht*, de klassieker van Louis-Ferdinand Céline? Een gesprek met de Skagen-leden Valentijn Dhaenens, Clara van den Broeck en Mathijs Scheepers.

Vijfhonderd dichtbedrukte bladzijden bewerken tot één avondje theater, hoe begin je daar in godsnaam aan?

Valentijn Dhaenens: Het boek nodigt uit om er een monoloog van te maken, want alles wordt verteld vanuit één gezichtspunt. Zelden leer je een karakter kennen op een andere manier dan door de ogen van het hoofdpersonage, Bardamu. Dat was lastig, in het begin, maar ik had mezelf de discipline opgelegd om elke dag één

van de 45 hoofdstukken te bewerken.

„Voyage au bout de la nuit” dateert uit 1932. Is wat erin staat nog relevant?

Dhaenens: In de Amerikaanse hoofdstukken van het boek beschrijft Bardamu hoe individualistisch mensen kunnen zijn — iets wat we vandaag zeker nog kunnen aanvoelen. Bardamu is zelf ontzettend individualistisch. Hij vindt geen bondgenoten, staat helemaal alleen. **Clara van den Broeck:** Bardamu wordt zo achtervolgd door zijn angsten, dat hij zichzelf geblokkeerd heeft. Vergelijk het met de manier waarop vandaag de angst gecultiveerd wordt.

Dhaenens: Er is een druk op de mensen om ‘iets’ te zijn. Toen ik in Amerika was, viel het me op hoe mensen hun kinderen doordringen van het besef dat ze in iets de beste moeten zijn. Het maakt niet uit in wat, maar je moet dat talent vinden en uitbuiten om daarin de beste van heel Amerika te worden. Die gedachte zet druk op onze samenleving.

De Nederlandse vertaling van het boek is ook niet erg fris meer; ze dateert van 1968. Hoe hebben jullie dat opgelost?

Valentijn: We doen iets extreem vormelijks met de taal:

geen dialect, maar meerdere kunstmatige, dialectische taaltjes. We proberen de taal om te vormen tot iets grovers... Iedereen heeft een eigen taaltje gekregen. Die botsende taaltjes onderstrepen dat de personages niet werkelijk met elkaar kunnen praten.

Mathijs Scheepers: In het begin lieten we Bardamu correct Nederlands spreken, maar dan blijf je op afstand. Van het Eekloos dat hij nu spreekt, krijg je het gevoel dat hij tot aan zijn knieën in de modder staat — en dat je er mee inzakt. Dat vonden we het voornaamste: de roman niet getrouw bewerken, maar zorgen dat het publiek de gevoelens uit het boek meekrijgt.

Wat is voor jullie de kracht van het boek?

Dhaenens: Ik ken geen enkel ander boek dat alles zo structureel afbreekt en kapot analyseert, en toch nog waarheid behoudt.

Van den Broeck: Céline heeft het over dingen die je niet wil zien, niet aanvaarden. Bijvoorbeeld dat het leven een proces is van verrotting. Vanaf je geboorte gaat het lichaam aan het rotten.

En de liefde is voor hem een leugen, want je bent alleen bezig met jezelf. Dat zijn geen zaken waarvan je je alle dagen be-

SKaGeN bezoekt DE HEL

'Winterkant' rondt drieluik af

ANTWERPEN - Met het stuk *Winterkant* eindigt een drieluik van het theatergezelschap SKaGeN waarbij in een recent verleden al hemel en vagevuur passeerden. Hoe de hel er tot slot kan uitzien, vertellen hoofdrolspeler Valentijn Dhaenens en Clara Van Den Broeck, zijn partner in *Winterkant*.

Een stuk *Winterkant* noemen in tijden van eeuwige lente, dat lijkt geen slechte tactische zet. Maar met de veelbesproken opwarmende aardbol heeft dit stuk niets te maken. "Niet echt, dit is gebaseerd op *Reis naar het eind van de nacht* van Céline", vertelt Valentijn Dhaenens. "We hebben in het drieluik telkens naar een eigen titel gezocht. Zo was het tweede deel rond het vagevuur gebaseerd op *De Pest* van Camus. Dat werd bij ons dan *La Merde*." Clara licht de titel iets meer toe. "De winter blijft kil en donker. *Winterkant* past daarom goed bij die donkere, kille kant van de mens die ook naar de hel verwijst."

Inhoudelijk draait de productie rond het personage Bardamu, dat de gruwel van de Eerste Wereldoorlog overleeft en door haast alle continenten gaat zwerven. Maar de opgelopen trauma's maken van zijn leven een hel. Uiteindelijk belandt hij tussen de uitgestorvenen in Parijs. De toeschouwers verwachten best geen oorlogsdrama. "Nee, zonder die oorlog had Bardamu wellicht eenzelfde soort leven geleid", verklaart Valentijn.

Cynisme

"Klopt, het is zeker geen historische evocatie van de Eerste Wereldoorlog", meldt Clara. "Die oorlog is voor ons niet meer dan een uitgangspunt. Want Céline gaat veel verder. Bij hem primeert het cynisme. Voor Céline is het leven zinloos en moet je kiezen tussen de waarheid en de leugen. De waarheid is jezelf van kant maken. Er ondanks alles het beste van willen maken, is kiezen voor de leugen. Vooral die thematiek raken wij aan. Goed, als mens mag je er natuurlijk ook van uitgaan dat het leven wel zin heeft."

Valentijn Dhaenens en Clara Van Den Broeck van SKaGeN: na de hemel en het vagevuur komt de hel.

Foto Dirk KERSTENS

Daarom benadrukken beide acteurs dat je geen loodzwaar stuk krijgt voorgeschoteld. De cast smijdt gelukkig ook wat humor en licht in deze hel. Naar verluidt maak je in *Winterkant* bijvoorbeeld kennis met een knetterende roadmovie richting een andere dimensie. Daarbij is in het decor een bijzonder stripverhaal van Philip Paquet, waarin de acteurs van SKaGeN een hoofdrol spelen, toonaangevend.

Wie het gezelschap trouw volgt, mag zich in de toekomst nog aan iets aparts verwachten. "Ik vind niet dat we met het einde van dit drieluik echt een hoofdstuk afsluiten", zegt Clara. "Het

is wel zo dat we telkens geput hebben uit de Franse literatuur uit de vorige eeuw, waarbij de toon toch dramatisch was. Ook daarom gaan we straks voor de komedie. Maar ons kennen-de wordt dat dan vast weer iets tragisch (*lacht*)."

Dominique PIEDFORT

■ SKaGeN, *Winterkant*, van woensdag 7 tot en met dinsdag 13 maart om 20.30u in de Monty, Montignystraat 3, Antwerpen. Info: 03-238.91.81. Vanaf vrijdag 23 maart (Turnhout, de Warande, 014-41.69.91) tot vrijdag 27 april (Tielt, Theater Malpertuis, 20.30u, 051-40.29.35.) in de Vlaamse schouwburgen. Volledige speellijst op www.skagen.be

"DE KEUZE TUSSEN STERVEN EN li

BRUNO VAN DEN BROECKE
HEL IN 'WINTERKANT' VAN S

Bruno Van den Broecke speelt in Winterkant een dokter, een zwarte en een vrouw.

LEUVEN - Voor hun drieluik hemel-va-gevuur-hel putte het theatergezelschap SKaGeN uit de Franse literatuur van de vorige eeuw. Voor het slotstuk 'Winterkant', over de hel, viel de keuze op het gitzwarte boek 'Reis naar het einde van de nacht' van Louis-Ferdinand Céline. 'Winterkant' wordt gespeeld door zes acteurs, onder wie Bruno Van den Broecke, ook bekend als Sammy uit 'Het Eiland'.

Eerder werd het boek van Céline al door Guido Lauwaert tot een monoloog bewerkt vanuit het gezichtspunt van Bardamu, het alter ego van schrijver Céline. Hij beschrijft zijn omzwervingen van de West-Vlaamse loopgraven in de Eerste Wereldoorlog naar koloniaal Afrika, naar godverlaten New York en via kapitalistisch Detroit naar de groezeligheid van Parijs. En de hel is overal. Bruno Van den Broecke: "Ik speel een dokter, een zwarte en een vrouw. In het hospitaal

waar Bardamu terecht komt, ben ik de patriotisch ingestelde dokter die de gewonde soldaten erbovenop probeert te helpen door hen te hersenspoelen met vaderlandsliefde. In het laatste deel ben ik dochter Madelon, één van de vijf kwetterende marginalen die Bardamu in het West-Vlaams aan z'n kopzeuren tot hij er bijna gek van wordt. De bedoeling is dat de scène eerst hilarisch is, dan grotesk en ten slotte tragisch. In dit gezelschap wil je echt niet meer zijn."

'Winterkant' verwijst naar de kille, donkere kant van de mens. Dit stuk is het zwartste van de drie. Is dat voor theatermakers geen risico?

"Het nihilisme van Céline, zijn sarcasme en uitzichtloosheid zijn inderdaad soms choquerend. Hij kwam tot de conclusie dat de mens ofwel moet sterven ofwel moet liegen: ofwel maak je jezelf van kant, ofwel maak je jezelf wijs dat het leven zin heeft. Hij heeft dan zelf maar voor liegen gekozen. Dat klinkt

natuurlijk hard. Van de andere kant zijn wij spelers, die zo'n visie willen serveren op een manier dat de toeschouwer blijft kijken."

Hoe hebben jullie dat gedaan?

"We hebben gekozen voor een beeldende voorstelling, waarin het literaire in beelden gevat wordt. Daarbij kwam striptekenaar Philip Paquet goed van pas. Hij heeft een decor getekend dat beweegt zodat het lijkt alsof de acteurs zich door een landschap verplaatsen: de loopgraven, de boottocht naar Afrika, het bandwerk in de autofabriek van Detroit, het zijn tafereelen zonder begin of einde, een soort roadmovie waarin het hoofdpersonage van de ene penarie in de andere terecht komt. Alleen in het hoofdstukje Amerika waarin hij de liefde van zijn leven tegenkomt - een prostituee die veel geduld met hem gehad heeft maar waar hij uiteindelijk toch angstig van weglucht - is het meer teksttheater. De rol van deze Molly wordt overigens gespeeld door Clara van den Broeck."

E TUSSEN STERVEN EN LIEGEN"

BRUNO VAN DEN BROECKE GAAT DOOR DE
HEL IN 'WINTERKANT' VAN SKAGEN

rkant een dokter, een zwarte en een vrouw.

Foto GU OTTIKER

waar Bardamu terecht komt, ben ik de patriotisch ingestelde dokter die de gewonde soldaten erbovenop probeert te helpen door hen te hersenspoelen met vaderlandsliefde. In het laatste deel ben ik dochter Madelon, één van de vijf kwetterende marginalen die Bardamu in het West-Vlaams aan z'n kop zeuren tot hij er bijna gek van wordt. De bedoeling is dat de scène eerst hilarisch is, dan grotesk en ten slotte tragisch. In dit gezelschap wil je echt niet meer zijn."

'Winterkant' verwijst naar de kille, donkere kant van de mens. Dit stuk is het zwartste van de drie. Is dat voor theatermakers geen risico?

"Het nihilisme van Céline, zijn sarcasme en uitzichtloosheid zijn inderdaad soms choquerend. Hij kwam tot de conclusie dat de mens ofwel moet sterven ofwel moet liegen: ofwel maak je jezelf van kant, ofwel maak je jezelf wijs dat het leven zin heeft. Hij heeft dan zelf maar voor liegen gekozen. Dat klinkt

natuurlijk hard. Van de andere kant zijn wij spelers, die zo'n visie willen serveren op een manier dat de toeschouwer blijft kijken."

Hoe hebben jullie dat gedaan?

"We hebben gekozen voor een beeldende voorstelling, waarin het literaire in beelden gevat wordt. Daarbij kwam striptekenaar Philip Paquet goed van pas. Hij heeft een decor getekend dat beweegt zodat het lijkt alsof de acteurs zich door een landschap verplaatsen: de loopgraven, de boottocht naar Afrika, het bandwerk in de autofabriek van Detroit, het zijn taferelen zonder begin of einde, een soort roadmovie waarin het hoofdpersonage van de ene penarie in de andere terecht komt. Alleen in het hoofdstukje Amerika waarin hij de liefde van zijn leven tegenkomt - een prostituee die veel geduld met hem gehad heeft maar waar hij uiteindelijk toch angstig van weglucht - is het meer teksttheater. De rol van deze Molly wordt overigens gespeeld door Clara van den Broeck."

Vanwaar de keuze voor dialect?

"We wilden het eerst in het Algemeen Nederlands spelen. Na veel discussie hebben we gekozen voor dialect, of liever verschillende dialectische taaltjes zodat het in de vorm zelf al duidelijk wordt dat de personages niet echt met elkaar kunnen communiceren. Valentijn Dhaenens, die het boek van Céline bewerkt heeft en Bardamu speelt, spreekt een soort Eekloos waarbij je het gevoel krijgt dat hij tot aan zijn knieën in de modder staat. In Limburg zullen we overigens voor boventiteling zorgen want anders vrees ik dat nogal wat tekst de mensen zal ontgaan."

Raymond DE CONDÉ

'Winterkant', toneelgroep Skagen; op 28/3 cc Hasselt
011/22 99 33; op 30/3 Casino Houthalen 011/89 07 00;
op 19/4 de Velinx Tongeren 012/39 38 00.

Antwerpse theatergroep SKaGeN bewerkt Céline in 'Winterkant'

Met *Winterkant* bereikt het Antwerpse theatercollectief SKaGeN de terminal van een trilogie langs de grote Franse romanliteratuur en de vraag: 'heeft het leven zin?' Acteurs Bruno Vanden Broecke en Mathijs Scheepers, bij het tv-publiek bekend als Sammy uit *Het eiland* en Steven uit *Kinderen van Dewindt*, zoeken een antwoord.

DOOR LIV LAVEYNE

BRUSSEL • Wat cineast Krzysztof Kieslowski wegens een vroegtijdig heengaan niet kon voltooien, is SKaGeN wel gelukt: een drieluik brengen over hemel, vagevuur en hel. Na *Door mijn schuld* naar Jean Genets *Le baigne* en *La merde* naar Camus' *La peste* vormt *Winterkant* het slotstuk.

Het theatercollectief baseerde zich daarvoor op *Voyage au bout de la nuit*, de debuutroman van Louis-Ferdinand Céline (pseudoniem van Louis Ferdinand Destouches) uit 1932. Daarin beschrijft Céline het wedervaren van Bardamu, een soldaat die onttrekkend uit de loopgraven terugkomt en een wereldreis aanvat. Hij wordt geconfronteerd met de hebzucht van de kolonisten in Afrika en beleeft de gruwel van de grootstad Detroit om uiteindelijk terug in Frankrijk te belanden, totaal gedesillusioneerd in het leven en de mensheid.

Zwartgallig

"Het leven is zinloos. Er ondanks alles het beste van willen maken, is kiezen voor de leugen. De waarheid is jezelf van kant maken", stelt Bardamu in *Voyage au bout de la nuit*. Het wereldbeeld van Céline is op zijn zachtst gezegd zwartgallig. Het is dan ook niet toevallig dat een notoir hedendaagse cynicus als

■ Het collectief deed een beroep op striptekenaar Philip Paquet. Zijn beschilderde doeken vormen het decor.

Michel Houellebecq expliciet Céline citeert in zijn laatste roman *De mogelijkheid van een eiland*. "Nee, *Voyage au bout de la nuit* is geen boek dat ik mijn vrienden zou aanraden", lacht Mathijs Scheepers. "Maar het is wel interessant om er theater van te maken. Omdat Célines visie tegelijk heel extreem, maar ook erg herkenbaar is. Hij verwoordt dat vreemde moment waarop je denkt het meest helder te zijn, wanneer je met niets anders dan *tristesse* naar de wereld kunt kijken. Het is die fractie van een seconde waarin je plots beseft: ja, zo ziet de wereld er echt uit en het is geen schoon zicht. Maar tegelijk wuif je zo'n moment vlug weg omdat jij je de zot voelt die de rest van de wereld abnormaal vindt. Op zo'n momenten ben ik er nog altijd niet uit of ik de zot ben of de ziende", zegt Scheepers bedenkelijk.

Toch is *Winterkant* geen loodzware voorstelling geworden. "We willen het publiek niet met een blok in de maag huiswaarts sturen", zegt Scheepers. "We laten ook ruimte voor de lach. In alle ons omringende landen is satire enorm populair, België heeft die kataly-

sator niet of nauwelijks. Ik vind dat vreemd. Het kan de wereld misschien niet redden, maar wel zuiveren van afvalstoffen." De volgende voorstelling van SKaGeN wordt dan ook een komedie: *Noises off* van Michael Frayn.

Stripverhaal

In de eerste twee delen van de trilogie experimenteerde SKaGeN inventief met film op theater. Zo werd voor *La merde* met behulp van de *blue key* techniek een wereld van wit papier opgeroepen op scène. Voor *Winterkant* deed het collectief een beroep op striptekenaar Philip Paquet.

"We hebben ons geïnspireerd op de oude techniek waarbij beschilderde toneeldoeken het decor voorstelden. Philip heeft grote doeken beschilderd, samen goed voor ruim 1 hectare, die tijdens de voorstelling als een soort stripverhaal voor de ogen van het publiek worden ontrolt", zegt Bruno Vanden Broecke. Een bijkomende referentie aan het

boek van Céline, dat ook bekend is van Jacques Tardi's ruim vierhonderd grote en kleine illustraties. "De tekeningen van Tardi vonden wij iets te soft en de strips van Frank Miller (bekend van de film *Sin City*) waren dan weer te cool", aldus Scheepers. "Philip heeft de ideale mix tussen beide gevonden: zijn illustraties hebben de menselijkheid van Tardi en de grove gewelddadigheid van Miller."

Maar hoe ziet de persoonlijke hel voor de twee acteurs eruit? "Ik ken een directeur van een kunstencentrum - ik zal geen namen noemen - maar mocht de wereld vol duplicaten van hem rondlopen, dan zou het hier op aarde serieus de hel zijn", lacht Scheepers. Voor Vanden Broecke ligt de hel dicht bij de laatste scène uit *Winterkant*: "Opgesloten zitten in een ruimte vol mensen die constant praten over zaken die je totaal niet interesseert en waaruit je niet kunt ontsnappen."

Winterkant, tot 10 maart in Monty, Antwerpen. Ook op tournee. www.skagen.be.